

Obsah

Úvod	10
1. Proměny rodiny a (nová) rizika pro rodiny	14
1.1 Proměny chápání rodiny a rodičovství	14
1.2 Rodina a soudobá společenská rizika	17
2. Partnerství a rodičovství	20
2.1 Demografický kontext	21
2.1.1 Počet obyvatel České republiky a jejich věková struktura	21
2.1.2 Sňatečnost	22
2.1.3 Rozvodovost	23
2.1.4 Porodnost a plodnost	25
2.1.5 Potratovost	27
2.1.6 Počet rodin a struktura jejich domácností	30
2.2 Partnerství	34
2.2.1 Osamostatňování se – odchod dětí z domácnosti rodičů	34
2.2.2 Vznik partnerství	36
2.2.3 Rozpad partnerství	40
2.2.4 Další partnerství	44
2.3 Rodičovství	46
2.3.1 Plány ohledně počtu dětí a časování rodičovství	46
2.3.2 Bezdětnost	50
2.3.3 Asistovaná reprodukce	52
Shrnutí	54
3. Finanční a bytové podmínky rodin	55
3.1 Sociálně-ekonomický kontext	56
3.2 Sociálně-ekonomická situace rodin s dětmi	62
3.2.1 Příjmová situace rodin s dětmi	62
3.2.2 Výdaje rodin s dětmi a jejich vybraná specifika	69
3.2.3 Příjmová chudoba, materiální deprivace a efektivita dávek	77

3.3	Bydlení	84
3.3.1	Jak bydlí rodiny různého typu a v různých fázích rodinného cyklu	87
3.3.2	V jakých bytech rodiny žijí – kvalitativní charakteristiky bydlení	92
3.3.3	Deprivace v oblasti bydlení a ohrožení ztrátou bydlení	94
	Shrnutí	99
4.	Sladování pracovního a rodinného života	101
4.1	Zaměstnanost a rodina	103
4.1.1	Statistiky o zaměstnanosti s ohledem na rodinné závazky	103
4.1.2	Flexibilní formy zaměstnání	107
4.2	Představy o sladování práce a rodiny a realita	113
4.2.1	Zaměstnání v době rodičovství	113
4.2.2	Genderová dělba rolí	115
4.3	Státní podpora rodin se zaměstnanými rodiči	119
4.3.1	Opatření rodinné politiky v zákoníku práce a v dávkovém systému	119
4.3.2	Podpora rodin formou sociálních a jiných služeb	127
	Shrnutí	133
5.	Vzdělávání dětí jako společný úkol rodiny a společnosti a nerodinná péče o děti	135
5.1	Předškolní vzdělávání a péče	137
5.2	Vzdělávání dětí, socializace a příprava pro život	148
5.2.1	Přístup ke vzdělání	148
5.2.2	Mimoškolní vzdělávání jako nástroj individuálního rozvoje a primární prevence	154
	Shrnutí	160
6.	Vztahy v rodině a výchova dětí	162
6.1	Výchova, vztahy a fungování rodiny	162
6.1.1	Výchova dětí v minulosti a v současném světě	162
6.1.2	Otec – matka – dítě	165
6.1.3	Vztahy, výchova dětí a fungování běžných a tzv. ohrožených rodin z pohledu výzkumu	169
6.2	Dítě a rodina v ohrožení	173
6.2.1	Ohrožené dítě	173
6.2.2	Hlavní deficity systému služeb pro děti a rodiny	175
6.2.3	Násilí v blízkých vztazích	176
6.2.4	Náhradní (rodinná) péče	182
	Shrnutí	189

7. Rodina se seniorem, seniorská rodina a prarodičovství	191
7.1 Počet seniorů a jejich věková struktura	192
7.2 Seniorská partnerství	192
7.3 Rodičovství vyššího středního věku	194
7.4 Širší rodinné role	197
7.4.1 Prarodičovství	197
7.4.2 Sourozenectví	199
7.5 Pečující rodiny a senioři s potřebou péče	200
7.5.1 Pečující	201
7.5.2 Osoby s potřebou péče a její zajištění	203
Shrnutí	204
8. Rodiny se specifickými potřebami	206
8.1 Rodiny se zdravotně postiženým členem	206
8.1.1 Výskyt zdravotního postižení a charakteristiky postižených osob	206
8.1.2 Problémy rodin se zdravotně postiženým dítětem	209
8.1.3 Podpora rodin se zdravotně postiženým dítětem	211
8.2 Rodiny migrantů	215
8.2.1 Demografická struktura a důvody pobytu v ČR	215
8.2.2 Přístup k zaměstnání, sociální ochraně, zdravotní péči a vzdělávání	219
Shrnutí	223
9. Reflexe potřeb rodin v rodinné politice	224
9.1 Stručně o koncipování rodinné politiky	226
9.2 Rodinná politika a rodina v dokumentech EU	230
9.3 Institucionální zajištění rodinné politiky	232
9.4 Rodinná politika očima veřejnosti	236
Shrnutí	239
Literatura	242
Datové zdroje	286
Seznam užívaných zkratk	291
O autorkách	294
Věcný rejstřík	296